

РОЗВИТОК ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Кучмійова Т.С., канд. екон. наук, доцентка

Миколаївський національний аграрний університет

<https://orcid.org/0000-0001-5647-8167>

Тіхонова В.О., здобувачка вищої освіти

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Розглянуто виклики для системи державних фінансів України в умовах війни та євроінтеграції. Досліджено проблеми цифровізації, ризик-орієнтованого контролю та альтернативного врегулювання податкових спорів. Проаналізовано шляхи адаптації податкового адміністрування та перспективні напрями його вдосконалення відповідно до міжнародних практик.

Ключові слова: податкове адміністрування, євроінтеграція, міжнародні стандарти, цифровізація, податкові ризики, комплаєнс, податкова прозорість.

Сьогодні, в умовах повномасштабної війни та після отримання статусу кандидата на членство в Європейському Союзі, Україна зіткнулася з безпрецедентними викликами до системи державних фінансів. Військові видатки, необхідність підтримки економіки та майбутнє відновлення країни вимагають стабільного та прозорого наповнення бюджету. Саме тому реформування податкового адміністрування стає не просто технічним завданням, а одним із ключових факторів виживання та розвитку держави. Досвід країн-членів Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) показує, що ефективна робота податкових органів безпосередньо впливає на фіскальну стійкість і довіру як внутрішніх платників, так і міжнародних партнерів [1].

Євроінтеграційний курс України вимагає прискореної адаптації національних податкових процедур до стандартів ОЕСР, зокрема тих, що описані в документі «Tax Administration 2023». Документ визначає сучасні підходи до цифровізації, ризик-орієнтованого контролю та прозорого обміну інформацією те, що вкрай необхідно Україні для посилення податкової спроможності в умовах війни та післявоєнного відновлення [2]. Отже, подальший розвиток податкового адміністрування відповідно до стандартів ОЕСР є не лише вимогою часу, а й практичним інструментом для забезпечення фінансової безпеки держави.

Аналіз ситуацію, яка склалася в країні та чинне законодавство України у сфері податкового адміністрування, необхідно відмітити кілька проблемних аспектів, які потребують удосконалення відповідно до стандартів ОЕСР.

1. Недостатній рівень цифровізації адміністративних процедур, що зумовлює додаткові витрати часу як для платників податків, так і для контролюючих органів.

2. Відсутність комплексної системи управління податковими ризиками, яка б забезпечувала своєчасне виявлення потенційних порушень податкового законодавства.

3. Обмеженість механізмів альтернативного врегулювання податкових спорів призводить до перевантаження судової системи та зниження рівня довіри платників податків до державних інституцій [3].

Саме тому особливого значення набуває реалізація принципів «управління ризиками дотримання законодавства», які рекомендовані ОЕСР. Відповідно до цих рекомендацій, податкові органи мають поступово переходити від практики суцільних перевірок до вибіркового ризико-орієнтованого контролю, що дозволяє раціонально використовувати адміністративні ресурси та мінімізувати надмірний тиск на сумлінних платників податків. Даний підхід сприятиме підвищенню ефективності контролю, зменшенню витрат держави на адміністрування податків і формуванню більш сприятливого бізнес-середовища.

На сьогодні, Державна податкова служба України впровадила систему автоматичного аналізу ризиків при реєстрації податкових накладних, розширила функціональні можливості електронного кабінету платника податків, а також розпочала поступовий перехід до превентивних заходів, спрямованих на попередження порушень податкового законодавства [4]. Темпи реформування залишаються недостатніми порівняно з вимогами, що висуваються у рамках переговорного процесу щодо вступу України до Європейського Союзу, що обумовлює необхідність подальшого вдосконалення інституційної структури податкової системи.

Важливим напрямом модернізації податкового адміністрування є імплементація стандартів автоматичного обміну податковою інформацією відповідно до Загального стандарту звітності та Плану дій BEPS. Ці інструменти спрямовані на протидію агресивному податковому плануванню, мінімізацію ухилення від оподаткування та забезпечення прозорості міжнародних фінансових операцій. Дослідження проблематики адаптації вітчизняного законодавства до стандартів ОЕСР у сфері трансфертного ціноутворення свідчить про наявність суттєвих прогалин у механізмі документального підтвердження операцій між пов'язаними особами. Але існуючі вимоги до документації не повною мірою відповідають сучасним міжнародним рекомендаціям, що може створювати ризики подвійного оподаткування та податкових спорів.

Перспективними напрямами вдосконалення системи податкового адміністрування України є впровадження попередніх цінових угод як інструменту зниження правової невизначеності для інвесторів, розвиток інституту податкової медіації для позасудового врегулювання спорів, а також запровадження програм кооперативного комплаєнсу для великих платників податків, що сприятиме формуванню партнерських відносин між державою та бізнесом. Реалізація зазначених заходів дозволить зменшити кількість податкових спорів, підвищити рівень добровільного виконання податкових зобов'язань та покращити інвестиційний клімат у державі.

Не можна оминати й те, що суттєвим чинником, який гальмує реформування податкової системи, є недостатня інституційна спроможність контролюючих органів. Це проявляється у нестачі кваліфікованих кадрів, обмеженості фінансових ресурсів та недостатньому рівні технічного забезпечення. Відповідно до звіту ОЕСР у 2022 році, ефективність податкового адміністрування безпосередньо залежить від рівня довіри платників до податкових органів, що вимагає системної роботи над підвищенням прозорості, відкритості та передбачуваності їх діяльності [5]. Тому, формування податкової культури серед громадян і бізнесу є важливою передумовою успішної реалізації податкових реформ.

Отже, розвиток податкового адміністрування України відповідно до стандартів ОЕСР є комплексним і багатовекторним завданням. Воно потребує одночасного реформування нормативно-правової бази, організаційної структури контролюючих органів та технологічної інфраструктури. Пріоритетними кроками мають стати законодавче закріплення ризик-орієнтованого підходу до податкового контролю, подальше розширення механізмів електронної взаємодії з платниками податків, імплементація міжнародних стандартів обміну інформацією та розвиток інститутів альтернативного вирішення податкових спорів. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню ефективності податкового адміністрування, зміцненню фінансової стабільності держави та успішній інтеграції України до міжнародного економічного простору.

Список використаних джерел

1. Податковий комплаєнс в Україні: європейський підхід до ефективного адміністрування податків. URL: <https://rv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/1004412.html>.
2. OECD. Tax Administration 2023: Comparative Information on OECD and other Advanced and Emerging Economies. Paris: OECD Publishing, 2023. 364 p. URL: <https://doi.org/10.1787/900b6382-en>.
3. Латковський П. П. Цифровізація податкового адміністрування в Україні: основні надбання та проблеми. *Економічна теорія та право*. 2024. № 4 (59). С. 58–78. <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2024-59-4-58>.
4. Звіт про результати діяльності ДПС за 2023 рік. URL: <https://www.tax.gov.ua/diyalnist-plani-ta-zviti-roboti-/791153.html>.
5. OECD. Building Tax Culture, Compliance and Citizenship: A Global Source Book on Taxpayer Education. 2nd ed. Paris: OECD Publishing, 2021. 212 p. URL: https://www.oecd.org/en/publications/building-tax-culture-compliance-and-citizenship-second-edition_18585eb1-en.html.

Abstract: The challenges for Ukraine's public finance system under conditions of war and European integration are considered. The problems of digitalization, risk-based control, and alternative settlement of tax disputes are examined. The ways to adapt tax administration and promising directions for its improvement in line with international practices are analyzed.

Keywords: tax administration, European integration, international standards, digitalisation, tax risks, compliance, tax transparency.